



Пише НАТАЏА ВУКОВИЋ  
Фото NATANIA TRAVEL

Прелепи Патмос посетили смо у оквиру једнодневног излета током одмора на острву Самос. И наравно да један дан није био довољан за разгледање свих занимљивости а на овом комаду копна смештеном у Егејском мору западно од обале Турске, али јесте за доживљај два главна ходочасничка места која су заштитни знак овог острва – пећину Апокалипса и манастир Светог Јована.

### Како доћи

Будући да је једно од најсевернијих острва архипелага Додеканеза и да на њему не постоји аеродром, до Патмоса једино можете да дођете морским путем. Из луке Пиреј до Патмоса стиже се неким од трајеката *Blue Star*, *Hellenic Seaways* и *Dodekanisos Seaways* пловидбом која траје око седам сати. Такође, Патмос је морским линијама повезан и са суседним острвима, као што су Самос, Сирос, Лерос, Родос, Калимос, Липси и са неколико оних из кикладског архипелага.

Његову површину од свега 34 км<sup>2</sup> углавном прекривају стеновита брда, а такав пејзаж на најлепши начин употпуњује прилично разуђена обала. Највиша тачка је Профитис Илијас и износи само 269 метара изнад нивоа мора. Острво има благу медитеранску климу са пуно сунчаних дана током целе године. Због важних верских локалитета, 1981. године грчки парламент прогласио га је светим острвом.



# МИР И ЛЕПОТА ЕГЕЈСКОГ ЈЕРУСАЛИМА

Иако изгледом подсећа на већину живописних острва у Егејском мору, за Патмос се везује и нешто много више од типичне лепоте грчке обале – оно је једно од најсветијих хришћанских места на којем је апостол Јован написао чувену *Књигу Откривења*



### Пут до независности

На основу археолошких ископавања, остаци људских насеља потичу из средњег бронзаног доба. Такође, током 3. века пре нове ере, у хеленистичком периоду, насеље Патмос добило је облик акрополе са утврђеним зидом и кулама. Занимљиво је да су Римљани Патмос користили као место за изгнанике, а један од њих био је апостол Јован због кога је ово острво постало место ходочасника. Острво су вековима нападали гусари и муслимани, да би оно 1207. године прешло у руке Млетачке Републике под којом је било скоро независно. Потом је од 1537. било под османском окупацијом, све до 1912. године када су га заузели Италијани. Током Другог светског рата Патмос је преузела нацистичка Немачка да би коначно, 1948. године, заједно са осталим острвима Додеканеза, постао део независне Грчке.





## Лука Скала

Након два и по сата пловидбе из луке Питагорион на Самосу, стигли смо у Скалу, једину луку на острву која је уједно и највеће насеље и трговачки центар. Из Скале полазе бродови за дневне излете до плажа и оближњих острва Лерос, Липси, Арки и Марати, али и аутобуси којима можете кренути у обилазак самог Патмоса.

Овде ћете пронаћи занимљиве таверне, кафиће, барове, сувенирнице и разне врсте смештаја. Пешчана плажа Agios Theologos налази се на око 200 метара од луке и обично је радним данима на њој поприлична гужва. С обзиром на то да смо ми овде боравили у оквиру организованог излета, у луци нас је чекао аутобус са одличним туристичким водичем. Иначе, од Скале до Хоре можете доћи таксијем или аутобусом.



## Град Хора

Хора је главни град острва и он је због свог историјског језгра 1999. године уписан на Унескову листу светске баштине. Слично многим грчким острвским градовима, то је својеврсни лавиринт уских улчица и белих кућица са равним крововима, украшеним цвећем јарких боја. Многе виле и куће изграђене су током 16. и 17. века, а најстарија међу



њима позната као *Мансион Симантири* датира из 1625. године и данас је приватна резиденција. Један део куће претворен је у музеј, а у њему се налази и Музеј фолклора.

## Пећина Апокалипсе

Прво ходочасничко место на Патмосу је Пећина Апокалипсе, уточиште апостола Јована од тренутка када је он стигао на острво, услед прогона римског цара Домицијана. Почетком 17. века грчка православна капела Свете Ане изграђена је око пећине и потпуно ју је опколила. Јован је на Патмосу живео око две године, после чега је отишао у Ефес где је и умро, вероватно око 100. године нове ере. Иначе, био је најмлађи од дванаест Исусових апостола и, како се верује, омиљени Исусов ученик. Оно што се данас може видети у пећини дугачкој око 6,60 м и широкој свега 5,50 м указује на то како је Јован на овом месту живео свој испоснички живот – у средишту малог ограђеног места налази се комад стене који је користио као јастук, а изнад је окачено седам лампи. Камена таваница пећине подељена је на три дела и на њој се виде три пукотине, које представљају симбол Свете Тројице.



Верује се да је кроз њих Свети Јован чуо глас Божји. Будући да је Јован био стар, његов ученик Прохорос је записивао Јованове визије и тако је 95. године нове ере настала Књига Откривења, последња књига Новог завета и последња књига хришћанске Библије. Позната је и као Књига апокалипсе јер њен назив потиче од грчке речи *апокалипсис* што значи *откривење*. Постоји много преписа и тумачења Откривења која се сврставају у три књижевне врсте: епистоларну, апокалиптичку и пророчку. Број 7 је један од најважнијих симбола у књизи. Наиме, Свети Јован је у својим визијама видео Бога са седам звезда у десној руци и са седам златних светилки, споменуо је *Седам азијских цркава* у седам светих градова, седам анђела са седам труба и седам чаша гнева Божјег. Такође, Јован описује многе пророчке визије и ликове као што су седмоглави змај, змија, звер, као и други Исусов долазак.

## Манастир Светог Јована

Друго свето место на Патмосу које обилазе ходочасници јесте манастир Светог Јована који је 1088. године саградио монах Христороулоус уз помоћ византијског цара Алексија II Комнина. Заправо, подигнут је на месту некадашњег древног храма богиње Артемиде и острво је било у његовом поседу, а касније су око њега изграђене куће које су чиниле ново насеље Хора. Свакако да манастир и данас, са својим утврђеним зидовима високим преко 15 метара, представља главно обележје острва. Изгледа задивљујуће, попут тврђаве



на брду окружене малим белим кућама у неокласичном стилу и са уређеним двориштем, посутим шљунком и украшеним цвећем. Манастирски комплекс састоји се од десет капела, трпезарије и главне цркве Катоикон, чији су спољни зидови прекривени импресивним фрескама. И унутрашњост цркве је невероватна, са дивним дрвено-златним иконостасом и фрескама из касног 12. и 16. века. Поред цркве налазе се манастирски Музеј и Библиотека, једна од најважнијих и најбоље организованих хришћанских библиотека са бројним ретким експонатима. Ту се налази 900 руком писаних кодекса, 13.000 историјских докумената, 3.000 књига, као и иконе, накит, одећа и реликвије. Иако је фотографисање строго забрањено, захваљујући сарадњи са *Google Art Project*-ом, део ове невероватне библиотеке може се видети на сајту [artsandculture.google.com](https://artsandculture.google.com).

## Традиција и кухиња

У оквиру излета имали смо организовани ручак у породичном ресторану *Алони*. Храна је била веома укусна, а ресторан је занимљиво уређен. Кухињу води мајка, отац је за шанком, а два брата служе госте.



Али то није све: обучени у традиционалне ношње, они забављају госте изводећи традиционалне грчке плесове! Морам рећи да је то био врло занимљив наступ, с обзиром на то да је био врућ летњи дан, а плес у ношњи није нимало лак! На острву можете пронаћи бројне таверне, кафиће и ресторане, пробати свежу рибу, локалне специјалитете и вина. Препорука је да дегустирате *лоугију*, традиционални слаткиш од бадема и ораха, или *тиропиту*, направљену од три различите врсте сира, као и да посетите посластичарница

*Christodoulos* у центру Скале познату по дугој традицији у производњи пецива и сладоледа.

## Одмор на Патмосу

Иако је Патмос ходочасничко острво и веома важан верски центар у Грчкој, ова дестинација представља одличан избор за пријатан одмор. Масовног туризма нема, али ипак можете пронаћи разне врсте смештаја, од студија и апартмана до луксузних вила и хотела. На острву можете уживати на уређеним и неуређеним пешчаним или шљунковитим плажама, а најпопуларније међу њима су Ливади Гераносу, Скала, Агриоливадо, Грикос и Камбос. Ако сте љубитељ



роњења, у луци Скала налази се ронилачки центар, као и продавница са ронилачком и риболовачком опремом. Будући да мештани поштују старе обичаје и традицију, на Патмосу се одвијају разни верски фестивали и манифестације. Неки од најпопуларнијих су Успење Пресвете Богородице, празник Светог Јована 8. маја и 26. септембра и празник Агија Текла. Познате културне манифестације су *Фестивал верске музике*, *Фестивал фолклорних игара* и *Међународни филмски фестивал*.

## Духовно путовање

Због својих верских локалитета, Патмос је познат и као *егејски Јерусалим*. И заиста, цело острво одише миром и спокојем. Можда зато што је то место где се, према веровању, Бог указао Светом Јовану и говорио му о будућности света. Каже се: *Чудни су путеви Господњи*, а ми смо срећни што смо имали прилику да нам се овакав пут отвори. Кућице окречене у бело са равним крововима на којима се скупља кишница, мале капеле, уске улчице, Света пећина, манастир са високим зидовима и ветрењаче на брду – све су то призори који вас остављају без речи док, истовремено, осећате захвалност због чињенице да корачате овако дивним местима на нашој планети.

